

2. Філософія [Текст]: навч. посіб. / Л. В. Губерський [та ін.]; за ред. д-ра філософ. наук, проф. І. Ф. Надольного. – 7-е вид., стер. – К.: Вікар, 2010. – 455 с. - (Вища освіта XXI століття).
3. Філософія [Текст]: підручник / О. П. Сидоренко [та ін.]; за ред. проф. О. П. Сидоренка. – 2-ге вид., переробл. і допов. – К.: Знання, 2010. – 415 с.
4. Філософія [Текст]: хрестоматія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. : у 2 т. / [авт.-упоряд.: І. С. Добронравова та ін. ; за заг. ред. д-ра філос. наук, проф. І. С. Добронравової] ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2010. Т. 1. 2010. – 847 с.

Острияниця Д.
Студ. гр. БФР-20

Науковий керівник ст. викл. Н. В. Гребеннікова
Київський національний університет технологій і дизайну

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОСОФІЇ

Києво-руські мислителі створювали власне філософське бачення світу. Вони захоплювалися гармонією, розмаїттям земного світу як наслідків діяння Творця. Основою буття всесвіту вважали чотири основні елементи – воду, повітря, землю, вогонь. Багато з творів мислителів Київської Русі були одягнуті в релігійну форму, що було абсолютно неминуче – ядром середньовічної культури і на Заході і на Сході з'явилася релігія, вона втілювала теоцентризм цієї культури, тобто визнання Бога творцем і центром Всесвіту, що визначає всі діяння людські. Відповідно і мораль, і мистецтво, і наука про природу, і філософія вдягалася в тій або іншій мірі в релігійну форму. Важливим етапом у зародженні філософської думки на Русі є формування літературно - писемної мови, коли у зв'язку з уведенням християнства почався масовий переклад книг. У давньоруській літературі XI-XII ст. можна виокремити такі напрями: перекладна література та оригінальна. Перекладалися передусім біблійні тексти, твори отців церкви та богослужбена література, потрібні для практичного функціонування нової ідеології. Біблія перекладалася частинами. У XIII - XIV ст. був перекладений Новий Завіт та кілька книг Старого Завіту [1, с. 37]. Повний же переклад Біблії здійснили лише наприкінці XV ст. Основну роль в залученні Київській Русі до філософських ідеалів античної цивілізації зіграла візантійська література. Твори отців східно-християнської церкви, так звана святоотчеська література, незважаючи на свою прихильність догмам і недовір'я до розуму, все ж зберегла і донесла не тільки до самої Візантії, але й до всіх народів, що прийняли православ'я, багато які ідеї, категорії, підходи, виражені у древньогрецькій філософії. Іларіон Київський – видатний мислитель і релігійний діяч, що отримав особливу популярність під час правління Ярослава Мудрого, написав проповідь «Слово про закон і благодать», що призначалася для

проголошення в Софійському соборі. В ній Іларіон зіставляє дві книги, утворюючи Священне писання, - Старий та Новий Заповіт (Євангеліє). Саме у «Слові» вперше прозвучав мотив моральної оцінки правителя, взагалі людини, яка стала домінуючою у всій подальшій руській філософській думці [3, с.56].

Відстоюючи зарахування Володимира до лику святих, Яків Мніх, подібно автору «Слова про закон і благодать» порівнював його з Костянтином Великим, що проголосив християнство державною релігією Римської імперії. Потрібно зазначити, що критика церковної ідеології софійськими книжниками все більш наповнювалася етико-правовим змістом, наповнювалася гуманістичними ідеалами. Ця лінія виразно простежується в працях Іоанна Грішного і Володимира Мономаха. Всі роздуми про честь і безчестя, про борг, про спільність російських земель звучать в «Слові о полку Ігоревім» поза зверненням до візантійського православ'я. Мислителі Київської Русі прагнули пізнати суть навколишнього їх світу, людських взаємовідносин, відповісти на питання, що таке, правда, як повинна поступати людина в різних ситуаціях – в сім'ї, на війні, в праці. Причому шукали відповідь на всі ці питання не в священних книгах, не усамітнювалися в печері, подібно відлюдникам, не замикалися в монастирських стінах. Вони намагалися досягнути земний світ, світ, в якому вони самі жили, не втікаючи від нього, а навпаки, беручи участь у всіх справах, які призначено здійснювати людині [4, с. 42]. Самим характерним виявом такого прагнення пізнати реальне життя з'явилося «Повчання» Володимира Мономаха. Це було одним з перших виявів гуманістичної тенденції в руській філософській думці. Єдність російської земель в, написаних автором словах – це не тільки політична, але і моральна мета. У протигагу церковним заклинам за особистий порятунок, Володимир стверджує ідею єдності людства. Можна зазначити, що «Повчання» виразно відобразило тенденцію самотності руської філософської думки з її народними джерелами діяння, здорового глузду, а не буквального повторення суворих візантійських розпоряджень. Климент став мислителем нової формації та, почав тенденцію практицизму догматичної мудрості за допомогою синтезування язичницького емпіризму і споглядально богопізнання. Значною фігурою в історії середньовічної російської філософської думки став єпископ, автор багатьох творів. Кирило Туровський (XII ст.). Він одним з перших в українській середньовічній філософії розробляв вчення про досвідчене, природне походження розуму. Він стверджував, що тіло первинне по відношенню до душі, тому що в такій послідовності вони створені Богом. Тому знання духовної суті неможливе без знання тілесного початку [2, 54 с.].

Філософія древньої Русі представлена такими діячами, як Іларіон Київський, Яків Мніх, Володимир Мономах, Климент Смолятич, Кирило Туровський. Мислителі Київської Русі прагнули пізнати суть навколишнього світу, людських взаємовідносин, відповісти на питання, що таке, правда, як повинна поступати людина в різних ситуаціях – в сім'ї, на

війні, на роботі. Проблема знання взагалі і можливості знання, що заперечувалася візантійською ортодоксією, стала предметом вишукувань одного з найвідоміших древньоруських богословів митрополита Климента Смолятича (XII ст.), автора «Послання пресвітеру Хомі». Одним з перших, хто розробив вчення про досвідне, природне походження розуму в руській середньовічній філософії був Кирило Туровський. Він стверджував, що тіло первинне по відношенню до душі, бо в такій послідовності вони створені Богом.

Література

1. Войнович В. Українська міфологія. – К.: 2002. – 662 с.
2. Гнатюк В. Нарис української міфології. – Львів: 2000. – 236 с.
3. Історія української філософії. - Київ: Академвидав, 2008. – 624 с.
4. Філософські ідеї в культурі Київської Русі : Збірник наукових праць. – 2011. – Вип. 4. – 142 с.

Щербань А.

Студ. гр. БМР-20

Науковий керівник ст викл. Гребеннікова Н. В.

Київський національний університет технологій та дизайну

ОРИГІНАЛЬНІСТЬ ФІЛОСОФІЇ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ

Унікальне уявлення про Бога є одним з основних питань в філософській системі Сковороди. Своїм уявленням він поставив себе в опозицію по відношенню до церкви, що дотримується біблійної легенди про створення світу Богом протягом шести днів. На відміну від церковного, його Бог – вічний, початок – невловимий, і невидимий, оскільки він, «будучи присутнім у всім, не є ні частиною, ні цілим, не має міри, часової і просторової характеристики» Представлення Сковороди не можна віднести ні до чистого іdealізму, ні до чистого матеріалізму. У нього Бог і матерія співіснують поряд, хоч невидима натура завжди первинна – тобто у Сковороди мета розвитку матерії задана Богом. Оскільки будь-який розвиток світу розуміється Сковородою як здійснення мети, то розвитком управляють внутрішні закони, які визначають можливі кордони саморозвитку. Ці кордони задані Богом і від людей не залежать. Творчість же можлива тільки в рамках відведених Богом – природними законами – кордонів.

Філософська система Г. Сковороди полягає в існуванні «двох натур» і «трьох світів». Першим і головним світом у Сковороди є весь Всесвіт – макрокосм. Макрокосм включає в себе все народжене в цьому великому світі, складеному з паралельних незліченних світів. У цьому світі немає ні початку, ні кінця – він вічний і безмежний. Метою пізнання цього світу є не опис окремих предметів, а розкриття їх невидимої натури – збагнення їх